

NOC LISTOPADOWA

29 listopada 1830 r.

WOJSKOWE CENTRUM
EDUKACJI OBYWATELSKIEJ

WOJSKOWE CENTRUM EDUKACJI OBYWATELSKIEJ

**NOC
LISTOPADOWA
29 listopada 1830 roku**

WOJSKOWE CENTRUM EDUKACJI OBYWATELSKIEJ

2013

Koncepcja merytoryczna i wstęp
Tomasz Malarski

Rysunki
Roman Gajewski

Redakcja techniczna i skład
Bożena Tomaszczuk

Fotografie pochodzą ze zbiorów Muzeum Wojska Polskiego w Warszawie

© Copyright by Wojskowe Centrum Edukacji Obywatelskiej, 2013

ISBN 978-83-63755-22-5

Warszawa 2013

Wydawca i druk

Wojskowe Centrum Edukacji Obywatelskiej

ul. S. Banacha 2, 00-909 Warszawa

www.wceo.wp.mil.pl

Upadek cesarza Napoleona I spowodował likwidację Księstwa Warszawskiego. Na kongresie wiedeńskim, na którym kształtowano ponownie polityczną mapę Europy, w 1815 roku utworzono Królestwo Polskie związane z Rosją osobą panującego. Car Aleksander I został królem polskim. Mimo że Królestwo Polskie miało wiele swobód: konstytucję, własny rząd, sejm i armię, a język polski był językiem urzędowym, niezależność tego państwa była faktycznie iluzoryczna. Szczególną rolę we wprowadzonym przez Rosjan systemie kontroli odgrywał brat cara, wielki książę Konstanty Pawłowicz, który został głównodowodzącym wojska polskiego i któremu podlegały także służby policyjne kontrolujące dużą część społeczeństwa Królestwa. Wielki książę dowodził również stacjonującym na ziemiach Królestwa rosyjskim Rezerwowym Korpusem Gwardii.

Konstanty na wzór rosyjski wprowadził system polegający na brutalnym traktowaniu wszystkich podwładnych bez względu na stopień i zajmowane stanowisko. Obrażanie oficerów podczas parad i przeglądów, bezwzględne traktowanie żołnierzy powodowało nie tylko dymisje, jak było to w przypadku okrytego sławą wojenną generała Józefa Chłopickiego, ale także tragiczne w skutkach próby samobójcze niższych stopniem oficerów. Z drugiej strony poziom wyszkolenia i prezencja, do której Konstanty przywiązywał ogromną wagę, osiągnęły w armii Królestwa Polskiego bardzo wysoki poziom. Szkoły wojskowe różnych stopni i specjalności kształciły bardzo dobrych oficerów, co w połączeniu z doświadczeniem dawnych napoleońskich weteranów przynosiło świetne efekty. W sumie armia polska była w tym czasie doskonałym wojskiem na tle innych armii ówczesnej Europy.

Z biegiem lat w wielu środowiskach zaczęła wzrastać niechęć do carskich porządków w Królestwie Polskim. Wśród studentów, inteligencji i w środowisku młodszych oficerów była powszechna myśl o wolnej Polsce i zrzuceniu rosyjskiej kurateli na drodze walki zbrojnej. W środowiskach tych zaczęły tworzyć się nielegalne związki, których głównym celem miało być odzyskanie pełnej niepodległości i przywrócenie Polsce jej dawnej potęgi.

W Szkole Podchorążych Piechoty działała silna organizacja, na której czele stanął podporucznik Piotr Wysocki pełniący funkcję instruktora i wykładowcy musztry. Wysocki był żarliwym patriotą i stanowił wzór dla podchorążych, którzy ufali mu bezgranicznie. Zdołał on nawiązać kontakty z innymi środowiskami patriotycznymi i zajął się przygotowaniem do powstania.

W 1830 roku na zachodzie Europy doszło do rewolucji lipcowej w Paryżu i wybuchu antyholenderskiego powstania w Belgii. Car Mikołaj I zagroził interwencją zbrojną, by nie dopuścić do zmian porządku ustalonego na kongresie wiedeńskim. Zaistniała więc poważna groźba, że polska armia może być wykorzystana do tego celu. Spiskowcy postanowili zatem przyspieszyć przygotowania powstańcze, zanim Konstanty poprowadzi polskie i rosyjskie pułki na zachód.

29 listopada 1830 roku zmrok zapadł nad Warszawą, a miasto spowijała jesienna mgła...

W POWOŁANEJ W 1815 ROKU PRZEZ WIELKIEGO KSIĘCIA KONSTANTEGO SZKOLE PODCHORAŻYCH UCZYLI SIĘ RZEMIOSŁA WOJSKOWEGO PRZYSZLI OFICEROWIE PIECHOTY. JEDNYM Z ICH INSTRUKTORÓW BYŁ PODPORUCZNIK PIOTR WYSOCKI, KTÓRY W TRAKCIE CODZIENNYCH ZAJĘĆ UCZYŁ PRZYSZŁYCH OFICERÓW ZASAD MUSZTRY BOJOWEJ.

W 1828 ROKU W MURACH SZKOŁY ZAWIĄZAŁO SIĘ TAJNE STOWARZYSZENIE, KTÓREGO CELEM MIAŁO BYĆ PRZYWRÓCENIE NIEPODLEGŁOŚCI KRÓLESTWA POLSKIEGO I POZBYCIE SIĘ ZNIENAWIDZONEGO KSIĘCIA KONSTANTEGO.

ZA PODCHORAŻYCH RĘCZĘ I WIEM, ŻE PÓJDA ZA MNĄ, GDY NADEJDZIE PORA!

NAJWAŻNIEJSZE BY SZYBKO ZDOBYĆ ARSENAŁ I WYDAĆ BRŃ WARSZAWIAKOM. TYLKO WTEDY MAMY SZANSĘ NA ZWYCIĘSTWO!

SZPIEDZY WĘSZĄ I OBAWIAM SIĘ PROWOKACJI!

MUSIMY DZIAŁAĆ SZYBKO I ZDECYDOWANIE!

W KRÓLESTWIE POLSKIM W LATACH 1815 - 1830 DZIAŁAŁA ROZBUDOWANA SIATKA SZPICLI I DONOSICIELI, KTÓRZY POD NADZOREM GENERAŁA ROŻNIECKIEGO TROPILI SPISKI POŚLUGUJĄC SIĘ PROWOKACJĄ I ZBIERANIEM WIADOMOŚCI Z RÓŻNYCH ŚRODOWISK KRÓLESTWA.

JESZCZE POLSKA NIE UMARŁA

TO SIĘ NIE SPODOBA GENERAŁOWI ROŻNIECKIEMU!

ZACZNIEMY 29 LISTOPADA WIECZOREM. PODCHORAŻOWIE UDARZA NA ROSYJSKIE KOSZARY, A RESZTA SPISKOWCÓW ARESZTUJE KONSTANTEGO W BELWEDERZE.

OBIE GRUPY SPOTKAJĄ SIĘ W ALEJACH LIJAZDOWSKICH W DRODZE NA STARE MIASTO. PAMIĘTAJMY, ABY OSZCZĘDZAĆ AMUNICJĘ. MAMY JEDYNNIE PO PARĘ ŁADUNKÓW NA KARABIN.

CO BĘDZIE SYGNAŁEM DO ROZPOCZĘCIA ATAKU?

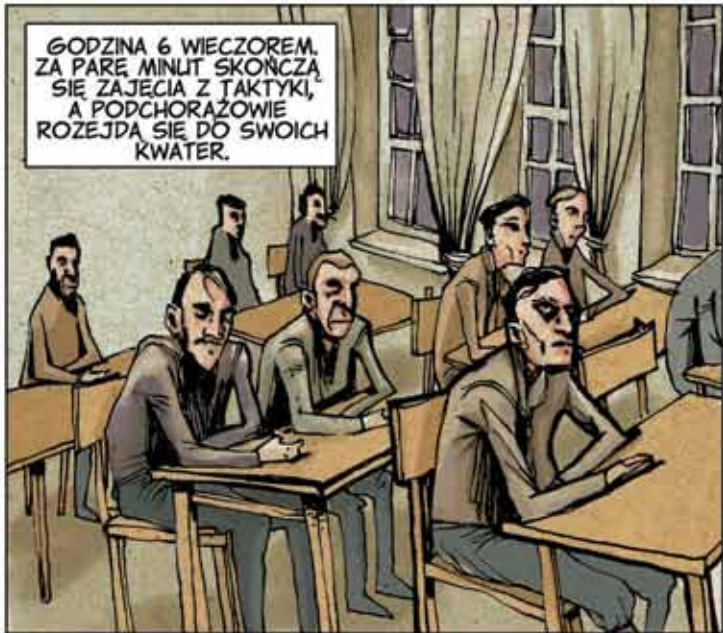
ZALIFANI LUDZIE PODPALĄ BROWAR NA SOŁCI. TO BĘDZIE ZNAK DLA WSZYSTKICH!

TERAZ ROZEJDŹMY SIĘ POJEDYNCZO ABY NIE WZBUDZIĆ PODEJRZEŃ.

WYWOŁANY PRZEZ SPISKOWCÓW
POŻAR NA SOLCU SZYBKO
PRZYGAŚ, A ŁUNA BYŁA WIDOCZNA
JEDYNE W CZĘŚCI MIASTA.

GODZINA 6 WIECZOREM,
ZA PARĘ MINUT SKONCZA
SIĘ ZAJĘCIA Z TAKTYKI,
A PODCHORĄŻOWIE
ROZEJDA SIĘ DO SWOICH
KWATER.

POLACY! WYBIŁA GODZINA ZEMSTY.
DZIS UMRZEĆ LUB ZWYCIEŻYĆ POTRZEBA!
IDZMY, A PIERSI WASZE NIECH BĘDĄ
TERMOPILAMI DLA WROGÓW.
BIEGIEM DO JADALNI, TAM
POBIERZECIE OSTRE ŁADUNKI.

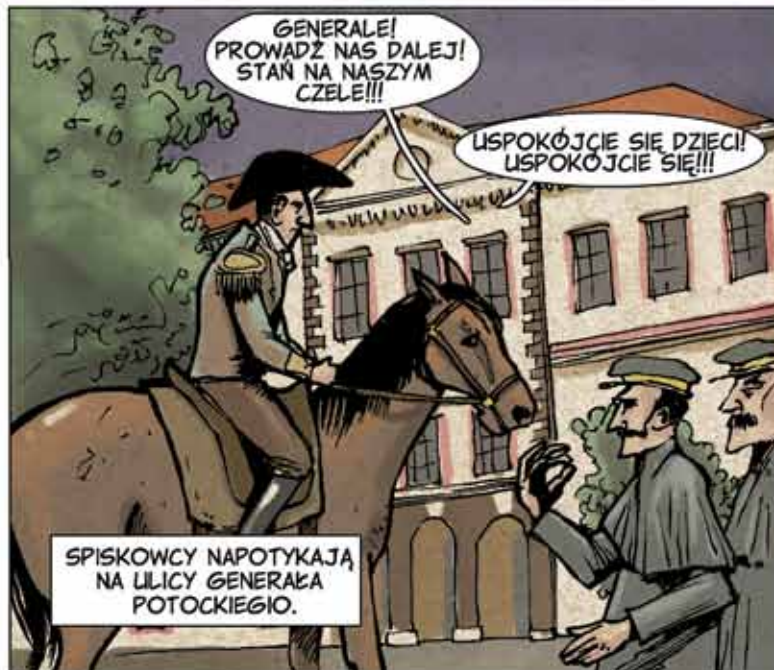
ZBIÓRKA
NA DZIEDZINCU,
BIEGIEM
MARSZ !!!

ŁADUJ BRON,
RESZTE ŁADUNKÓW
DO ŁADOWNIC.

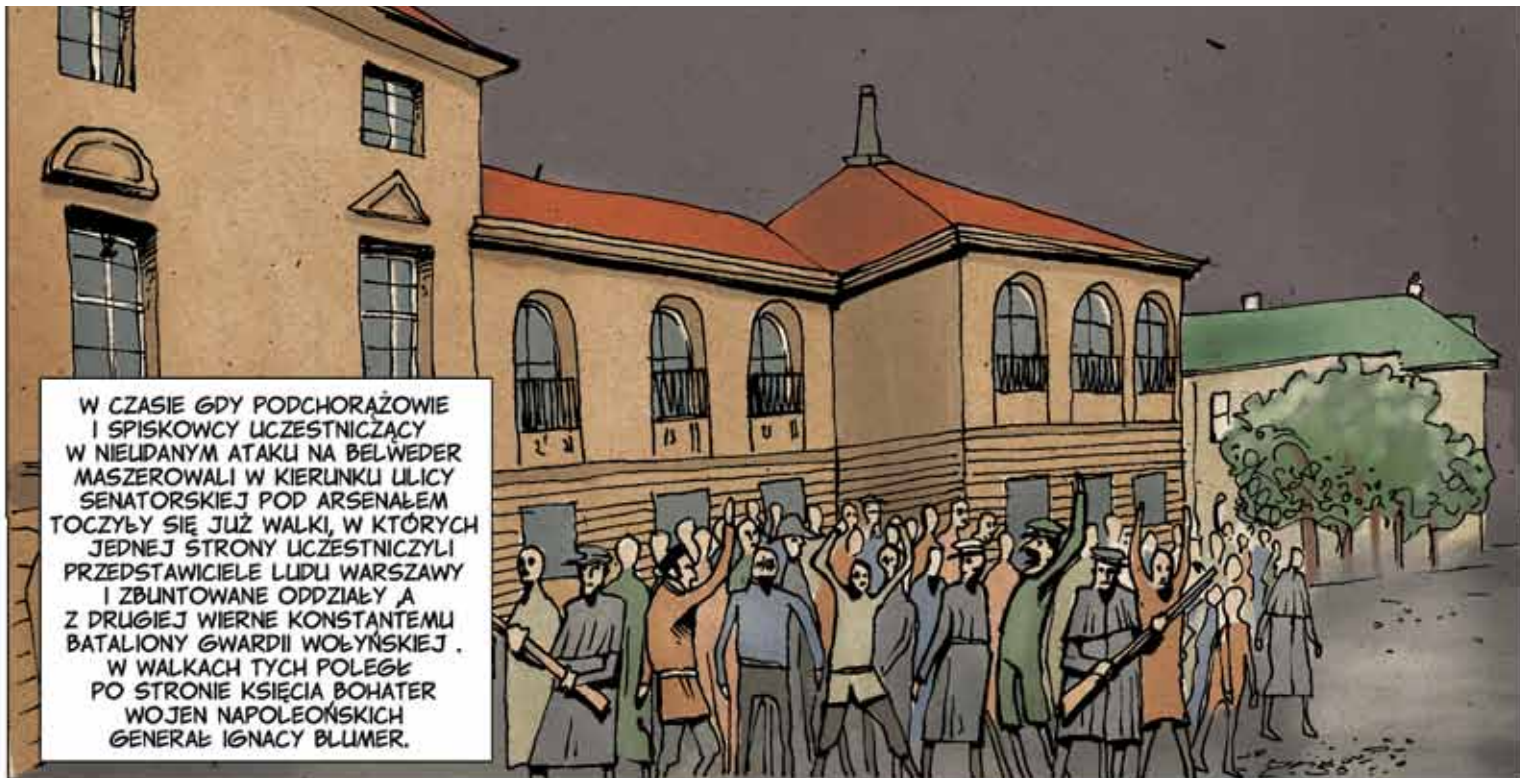

RÓWNAJ!
FORMOWAĆ KOLUMNĘ!
ZA MNA!!!

W CZASIE GDY PODCHORAŻOWIE I SPISKOWCY UCZESTNICZYLI W NIELUDANYM ATAKU NA BELWEDER MASZEROWALI W KIERUNKU ULICY SENATORSKIEJ POD ARSENAŁEM TOCZYŁY SIĘ JUŻ WALKI, W KTÓRYCH JEDNEJ STRONY UCZESTNICZYLI PRZEDSTAWICIELE LUDU WARSZAWY I ZBUNTOWANE ODDZIAŁY A Z DRUGIEJ WIERNE KONSTANTEMU BATALiony GWARDII WOŁYŃSKIEJ. W WALKACH TYCH POLEGŁ PO STRONIE KSIĘCIA BOHATER WOJEN NAPOLEONSKICH GENERAL IGNACY BLUMER.

NA MIODOWEJ PODCHORAŻOWIE NAPOTYKAJĄ POWÓZ WIOZĄCY DO DOMU GENERALA JOZEFĄ NOWICKIEGO, SEKRETARZA KOMISJI RZĄDOWEJ WOJNY, KTÓREGO POMYLILI ZE ZNIENAWIDZONYM GUBERNATOREM WARSZAWY ROSYJSKIM GENERALEM LEWICKIM. PADŁY STRZAŁY, KTÓRE ZABIŁY ZASŁUŻONEGO I LUBIANEGO GENERALA.

KTO JEDZIE?

GENERAL NOWICKI !!!

KTO? LEWICKI?

**BAM!
BAM!**

GENERALE IDŹ Z NAMI PROSIMY CIĘ !!!

NIE ZŁAMIE PRZYSIĘGI !!!

DZIŚ DLA OJCZYZNY, CHCĄC JEJ PRZYNIĘŚĆ USŁUGĘ, NIE CHCESZ ZŁAMAĆ PRZYSIĘGI...

GENERAL TRĘBICKI TRAFIONY KULAMI WYSTRZELONYMI PRZEZ SPISKOWCÓW MARTWY SPADA Z KONIA.

MUSZĘ SZYBKO POWIADOMIĆ CZŁONKÓW
RADY ADMINISTRACYJNEJ!
JEŚLI NIE PRZEJMIEMY KONTROLI NAD MIASTEM
TO KRAJ UTONIE WE KRWI!!!

NOCĄ ROZPOCZĘŁA SWOJE
OBRADY RADA ADMINISTRACYJNA,
W KTÓREJ SKŁAD WESZŁY
DODATKOWO OSOBY
POPULARNE W SPOŁECZEŃSTWIE
Z NIEMCEWICZEM I GENERAŁEM
CHŁOPICKIM NA CZELE.
BYŁA TO PRÓBA
ZAPANOWANIA NAD SIŁAMI,
KTÓRE DOPROWADZIŁY
DO POWSTANIA
W NOC LISTOPADOWĄ,
RADA ADMINISTRACYJNA
W TAJEMNICY USIŁOWAŁA
PODJAĆ NEGOCJACJE Z
KSIĘCIEM KONSTANTYM.

NOCNE WALKI GARSTKI
SPISKOWCÓW PRZERODZIŁY
SIĘ W KRÓTKIM CZASIE
W POTĘŻNY RUCH
POWSTAŃCZY POCIĄGAJĄCY
ZA SOBĄ NIE TYLKO
WOJSKO, SZLACHTĘ,
I WIEKSZOŚĆ MŁODZIEŻY,
ALE TAKŻE RZEMIEŚLNIKÓW,
ROBOTNIKÓW, KTÓRZY
Z ENTUZJAZMEM
PRZYŁĄCZYLI SIĘ
DO POWSTANIA.

RANO NA ULICACH
WARSZAWY CZYTANO
ODEZWY RADY
ADMINISTRACYJNEJ
WYDANE W NOCY.
PIERWSZA, KTÓRA
WZBUDZAŁA POWSZE-
CHNE OBURZENIE
POTĘPIAŁA WYPADKI
Z DNIA POPRZEDNIEGO,
DRUGA ZAŚ
INFORMOWAŁA
O ROZSZERZENIU
SKŁADU RADY O OSOBY
POSIADAJĄCE
POWSZECHNE ZAUFANIE.

Generał Józef Chłopicki,
ryc. z epoki

Podporucznik Piotr Wysocki,
ryc. z epoki

Żołnierze 1 Pułku Piechoty Liniowej Królestwa Polskiego,
mal. J. Łukaszewicz

Sztandar pułku piechoty z okresu Królestwa Kongresowego

